

ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ, ਜੇ.

ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, — ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, — ਜਵਾਬਦਾਰ

Crl. ਏ. ਨੰਬਰ 488/1993 ਦਾ ਐਸ.ਬੀ

14 ਮਈ, 2008

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 S.306 ਅਤੇ 498-A — ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, S.2 — “ਫੁਫਕ” ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ — ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ “ਦਾਜ” ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ — ਹੋਲਡ, ਨਹੀਂ — “ਸੰਧਾਰਾ” ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੜਕੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਾਜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ. ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ - ਦੋਸ਼ੀ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦਹੇਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾੜੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾੜੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਸ਼ਰਾਤ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ 17)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ 10,000 ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੁਫਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਰਸਮ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਕਮਾਂ/ਤੇਹਫੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਭਰਾ/ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦਾਜ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। “ਸੰਧਾਰਾ” ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ “ਲੋਹੜੀ, ਕਰਵਾ ਚੌਥ, ਹੋਲੀ” ਵਰਗੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਾਜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮੰਗ 10,000/- “ਫੁਫਕ” ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਲਾਈਵ ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ।

(ਪਰਾ 18)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 10,000/- ਜੋ "ਛੂਚਕ" ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਮੰਗ "ਦਾਜ਼" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

(ਪਰਾ 19)

ਸੰਜੀਵ ਮਨਰਾਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਕੇ.ਡੀ.ਐਸ.ਸਿੱਧੂ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਲਈ ।
ਨਿਰਣਾ

ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਅਪੀਲ ਵਿਦਵਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 10 ਦਸੰਬਰ, 1993 ਦੇ ਫੈਸਲੇ/ਆਰਡੀਨੈਂਸੀਆਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਸੱਤਿਆ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਾਰਥਕ ਵਾਕ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੇ:-

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਨਾਮ ਦੋਸ਼ੀ	ਵਾਕ;	ਅਧਿਨ ਅਨੁਭਾਗ
1	ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	RI 15 ਸਾਲ ਅਤੇ 1 ਤੋਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰੇ 4,000 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ RI ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।	306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.
	-ਕਰੇ-	RI 2 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰੇ 1,000 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਵੇਗਾ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ.	498-A
2	ਸਤਿਆ ਦੇਵੀ	3 ਸਾਲ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ. ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰੇ 500 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅੱਗੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ.	306

-ਕਰੋ-

RI 2 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਤੇ

498-A

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ

ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰੋ 500 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ
ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਲਈ
3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ.

(2) ਅਸਲ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਨੀਤਾ ਪੁੱਤਰੀ ਕਾਮਰੇਡ ਲਾਇ ਚੰਦ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਖੁਰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮਈ, 1992 ਨੂੰ ਕਰੀਬ 2 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸੌਤਿਆ ਦੇਵੀ ਵਨੀਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾਜ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫੀ ਦਾਜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਲਾਇ ਚੰਦ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ 10,000, ਜੋ ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਲਗਭਗ 1-1/4 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਮੰਗੀ। "ਛੁਡਕ" ਵਿੱਚ 10,000

(3) ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 8 ਮਈ 1992 (ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ) ਲਾਇ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਲਾਇ ਚੰਦ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕਟ ਲੈ ਕੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਮਲੋਟ ਵਿਖੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਡ ਤਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਪਰ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਪੈਕਟ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਨੀਤਾ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਕਦੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਰਕਮ. 8 ਮਈ 1992 ਨੂੰ ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਵਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਲਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਲਾਇ ਚੰਦ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮਲੋਟ ਪੁੱਜੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਨੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਸ. PK, ਰਸਮੀ FIR, ਪੀਕੇ/1 ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ/34 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਕਤੂਬਰ, 1992 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੌਤਿਆ ਦੇਵੀ 'ਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ, 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

(4) ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਘਰੇਲੂ ਦੋਸ਼ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਐਮ.ਏ., ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਮਲੋਟ-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2, ਐਚ.ਸੀ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਹੇਤ ਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-4, ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. -5, ਲਾਇ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7, ਐਸ.ਆਈ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8, ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-9 ਅਤੇ ਐਕਸ.ਐੱਚ. ਨੂੰ ਟੈਂਡਰ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। PT, FSL ਪੰਜਾਬ,

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਐਕਸ. ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੀ.ਐਲ.

(5) ਜਦੋਂ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਈ ਚੰਦ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੋਈ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਲੰਗੜਾ ਹੈ। ਵਨੀਤਾ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਲੰਗੜਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਵਨੀਤਾ ਨਿਰਾਸ਼, ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਇੱਕ ਲੰਗੜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਆਏ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

(6) ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ, ਕੇਥੇਈ ਨੇ ਰਜਿੰਦਰ ਐਫ.ਸਿੰਘ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ, ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ, ਮਲੋਟ DW-1 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ 8 ਮਈ, 1992, ਉਹ ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ। ਮਲੋਟ। ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਸ਼ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਬਾਨੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮਲੋਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਝੁਲਸਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ 9 ਮਈ, 1992 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪਿੰਡ ਕਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਦਾਜ ਜਾਂ ਛੁਫਕ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(7) ਰਾਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

(8) 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ, 2005. ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਦੇ ਫੈਸਲੇ/ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੀਵ ਟੂ ਅਪੀਲ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 1720 ਆਫ 2006 ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 12 ਮਈ, 2006 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 649 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ

12 ਮਈ, 2006 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ:-

“ਅਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 488-SB/93 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ।

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

(10) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੀਵ ਮਨਰਾਏ ਨੇ ਸਖਤ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਾਈ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਕਟ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਰਹਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ, ਉਸਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੋਂ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭੁੱਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਰਡ ਸੱਚਮੁੱਚ ਛਪਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨੇ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲਾਇ ਚੰਦ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ (sic) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਪੋਸਟਕਾਰਡ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੋਸਟਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੀ. ਪੋਸਟਕਾਰਡ, ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(11) ਇਹਨਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਡੀ.ਐਸ.ਸਿੱਧੂ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਾਇ ਚੰਦ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਰਡ ਤਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਪਰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕਟ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(12) ਮੈਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(13) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਈ ਚੰਦ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਛਾਪੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਲਾਈ ਚੰਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਛਪ ਗਏ ਸਨ

ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ

ਛਪਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੋਸਟਕਾਰਡ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਮਲੋਟ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਲੋਟ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੇਰ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਲੋਟ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਈ ਚੰਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਮਲੋਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਲਾਈ ਚੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ (ਲਾਇ ਚੰਦ) ਅਜਿਹਾ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੋਸਟਕਾਰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਸਮੇਤ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੁਠੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਤਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕਟ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਨੰਬਰ 21 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਇਹ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਸੌਤਿਆ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਵਨੀਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਪਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਵਿਆਹ। ਇਹ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੌਤਿਆ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਵਨੀਤਾ 'ਤੇ ਘੋਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਤਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਪਰ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕਟ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਵਨੀਤਾ ਲਈ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦਾ ਪੈਕ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਲਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇ ਚੰਦ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਵੀ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਲਾਇ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 14 ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲਾਈ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਬਿਲਕੁੱਲ ਮਾੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਨੀਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ 65,000-70,000। ਕੋਈ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਨੀਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਨੀਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 8-10 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਗਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ PW-7 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ 1,000- 1,200। ਉਹ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਜਾਂ ਸੇਲ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ 65,000-70,000। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਵਿਆਹ 'ਤੇ 65,000-70,000। ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਖਰਚ

ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜੇ ਵੀ ਉਸਨੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਰਹੱਸ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਨੀਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਸੌਂਤਿਆ ਅਤੇ ਪਤੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੋਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਮੰਗ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 16 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੋ ਲੰਗੜਾ ਹੈ, ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਆਹ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

(14) ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ» 0 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਲਾਇ ਚੰਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ. ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਖਰਚੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੀਧਿਆ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਉਬਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸੀ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਆਸ ਅਰਾਈਆਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਵਨੀਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਦਾਸੀ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(15) ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਛੁਛਕ ਦੀ ਮੰਗ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਲਾਈ ਚੰਦ (sic) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੌਂਤਿਆ ਦੇਵੀ ਉਸ ਨੂੰ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ) ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਾਜ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਾਜ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਾਈ ਚੰਦ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਖੁਰਦ ਵਿੱਚ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਬੈਂਕ ਬੈਲੇਂਸ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਕਾਨ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ 8-10 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਸੀ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰ, ਫਰਿੱਜ, ਸਕੂਟਰ, ਟੀਵੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਇ ਚੰਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ "ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ 1-1/4 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਛੁਛਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਛੁਛਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ। 10,000/- ਨਕਦ।" ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, PW-7 ਨੇ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਪੁੱਤ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ) ਛੁਛਕ ਵਿੱਚ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਕਦ ਜਾਂ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।"

(16) ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? 10,000/- ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੁਫਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 'ਦਾਜ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 'ਦਾਜ' ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

"ਸੈਕਸ਼ਨ 2. 'ਦਾਜ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, 'ਦਾਜ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ-

(a) ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹ ਲਈ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹ ਲਈ; ਜਾਂ

(b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਉਕਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਜ ਜਾਂ ਮੇਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ (ਸ਼ਰੀਅਤ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ I-ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਕਦ, ਗਹਿਣੇ, ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨੂੰ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਰਥ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ II—"ਮੁੱਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 (1860 ਦਾ 45) ਵਿੱਚ ਹੈ।"

(17) ਇੱਕ Fromea ਨੰਗੇ ਰੀਡਿੰਗ ਤੋਂ! ਉਪਰੋਕਤ £2 ਭਾਸ਼ਾ, eit ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾੜੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾੜੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੈਸੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ: ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਰਿਵਾਜੀ ਭੁਗਤਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ 'ਦਾਜ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁੜ: ਕਾਮੇਸ਼ ਪੰਜਿਆਰ @ ਕਮਲੇਸ਼ ਪੰਜਿਆਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਹੋਰ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਸਮੀਕਰਨ 'ਦਾਜ' ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(1) 2001 (4) ਤਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 355

(2) 2005 (1) ਤਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 861

(18) ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ. 10,000/- ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੂਚਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਰਸਮ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਕਮਾਂ/ਤੋਹਫੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਭਰਾ/ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦਾਜ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਸੰਧਾਰਾ" ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਗ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਲੋਹੜੀ, ਕਰਵਾ ਚੌਥ, ਹੋਈ" ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਲੜਕੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਦਾਜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (3)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਕਥਿਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮੰਗ 10,000/- "ਛੁਛਕ" ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਲਾਈਵ-ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

(19) ਲਾਈ ਚੰਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ. ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 10,000/- ਜੋ "ਛੁਛਕ" ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੂਰਵ-ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਮੰਗ "ਦਾਜ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

(20) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਅਪਾਹਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਦਲੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ (ਲਾਈ ਚੰਦ) ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਕੇਰਾਂ 'ਤੇ ਲੰਗੜੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਸੀ; ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ; ਦੂਜਾ, ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਕੇ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ (3) 2002 (3) ਤਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 541

ਵਿਆਹ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ 1-1/2 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਮਰ ਤੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਐਡਜਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਰ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੁਛਕ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਭਰਾ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੂਜਾ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਐਕਟ ਲਈ ਘੱਟ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੂਜਾ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉਬਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ, ਜੋ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

(21) ਸੀਕੁਈ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 7 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 2 ਦਿਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੱਤਿਆ ਦੇਵੀ ਨੇ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇ 22 ਦਿਨ ਕੱਟੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਈ, 1992 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ 16 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲੰਗੜਾ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(22) ਪਿਛਲੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ